

50-ik sz. December 16. 1866.

HAZÁNK

S A

KÜLFÖLD.

Szépirodalmi, ismeretterjesztő és társaséleti
KÉPES HETI KÖZLÖNY.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐ-TULAJDONOS:

SZOKOLY VIKTOR.

KIADÓ:

EMICH GESZTÁV.

A képeket kitünőbb művészeink rajzolják s metszi BUSZ K.

Előfizetési feltételek:

Pestre vagy vidékre, postai küldéssel vagy házhoz hordással,

egész évre	6 frt — kr.
félévre	3 frt — „
negyedévre	1 frt 50 „

Előfizethetni minden postahivatalnál.

Hirdetmények díja: 3 hasábos petsor egyszeri hirdetésnél 5 uj kr. Bélyegdíj külön 30 uj kr.

Az előfizetések s a hirdetményi illetékek a kiadóhivatalba (Bazsetek-tere 7-dik sz.)
s kéziratok pedig a lap szerkesztőséghez (Dohány-utca 1-ső sz.) bérmentes
levelekben intézendők.

PEST, 1866.

NYOMTATOTT EMICH GESZTÁV
M. AKAD. NYOMDÁSNÁL.

TARTALOM.

Cikkek: „Szentmarjai Pál.“ — „A finnyás család“ (Be-
szély.) — „Üvegfüvök a bihari Fekete-erdőben.“ — „A re-
kedtségről.“ Dr. Neovotil Imréből. — „A fumei tengerészeti
akadémia.“ L. — P. — l. — „A dohány és a pipa, Adriától
Khináig.“ Vándor Ármintól. — „Levelek Párisból.“ Irányi
Dánielből. — „Bukuresti levél.“ Kóde Ferentől. — „Egy hét
törénete.“ F. K. — „Vegyes közlemények.“ — „Ujdon-

ságok.“ — „Irodalom.“ — „Zenemű.“ — „Szerkesztői tise-
netek.“

Képek: „Szentmarjay Pál, a magyar jakobinus.“ — „Üveg-
füvök a bihari Fekete-erdőben.“ — „Balatoni tájkép a fonyó-
di hegyről.“ (Rajz. Greguss János.) — „A fumei tengerészeti
akadémia.“ (Rajz. Stuhlmlüller.) — „Nevezetesebb névalái-
rás.“ (Szilágyi Sándortól.)

Ujdon s á g o k.

Lapunk előfizetési felhívását a jövő évi folyamra
jelen számunk mellett küldjük szét, s midőn azt ed-
digi szives olvasóinknak figyelmébe ajánlanók, egy-
szeremind kérjük jövőrekvéti lapunkat mindazok
részvételébe ajánlani, kiknek azzal megismerkedniök
még nem volt alkalmuk. Előfizetünk száma s azon
nyilatkozatok, melyeket lapunkra vonatkozólag an-
nak járatói és iróársaink részéről számos alkalmal-
lalommal nyert szerencsések vagyunk, kötelességünk-
ké tessük a megkezdett irányban haladni, hogy a
„**Hazánk s Külföld**“ szives olvasóinak megszo-
kott barátjává váljék.

(V. G.) A képviselőház ülése december 7-én és
11-én. A dec. 7-iki ülésben a válasz-felirati 15 bi-
zottság tagjai lettek megválasztva; mint a sza-
vazatok eredményéből látszik, a baloldal, előlege-
sen tartott pártértekezletének határozataiból ké-
pest, szintén jobboldaliakra szavazott. Megválasz-
tattak pedig a következők: Deák Ferenc, gróf
Andrássy Gyula, Szentkirályi Mór, Zeyk Károly,
Csengery Antal, Vay Lajos, Gószdu Manó, Gorve
István, b. Eötvös József, Lónyai Menyhért, gr.
Mikó Imre, Someich Pál, b. Kemény Zsigmond,
Bezeredy László és Rannicher Jakab. A decem-
ber 11-iki ülésben Csengery Antal, mint a válaszfel-
irati bizottságnak előadója, a már kész feliratot
felolvasta; a felolvasást az egész ház a legfeszül-
tebb figyelemmel kísérte, s helyenként úgy a jobb
mint a baloldal is komoly helyeslést hallatta;
ezen általános tetszésből méltán következtetni le-
het, hogy a felirat szövege feletti viták a decem-
ber 15-ére tett, legközelebbi ülésben gyorsan fog-
nak befejezteni. A mi a feliratnak tartalmát illeti,
abban senki sem találhat olyast, mi hazafias aggo-
dalmakra okot szolgáltatna; nem tér az el a bal-
oldal nézetéről csupán annyiban, hogy a közös-
ügyi bizottmány működését megszakítottnak nem
nyilvánítja; alkotmányunk azonnali teljes vissza-
állítását, s jogfolytonosság tetteleg életbe lépteté-
sét, oly szigorú, bár hódolatteljes hangon meg-
győző s megdönthetetlen érvelésekkel támogatva
halljuk a feliratban kérni. A közelebbi ülés napja
dec. 15-dike. A felirati javaslatnak egész szövegét,
külön lapon, mai számunkhoz mellékelve vessük ol-
vasóink.

—v.— (Egy hazánkfia kitüntetés.) Nem rég,
nov. 4-dikei számunkban közöltük Asbóth Sán-
dor magyar ezredes s a közelebbi amerikai polgár-
hőborn idején tábornokká lett hazánkfia érdekes
életirátát s ugyanakkor megemlítettük, hogy az
északamerikai Egyesült Államok részéről telj-
hatalmu követé neveztetett ki a tizenegy állam-
ból álló argentin köztársasághoz. E napokban

szerencsések voltunk a buenos-ayresi „The Stan-
dard“ okt. 21-dikei számát megkapni, mely a lap
élén következő cikket hoz: „Asbóth tábornok fo-
gadtatása. — A köztársaság vice-prezidense teg-
nap délben fogadta nyilvános audiencián az észak-
amerikai Egyesült Államoknak itten hitelesített
teljhatalmu miniszterét (követét,) Asbóth Sándor
tábornokot. Ennek kíséretében valának Crosbie
P. S. és Wels E. H. urak, az Egyesült Államok
tengeri hadereje kapitányai és tengerésztisztjeik,
valamint mr. Helper, s. a. konzul és mr. Livings-
tone követségi titkár. — Tiszteletére őrség és kato-
nai polgárok iszonyu tömege gyülekezett, feszült
kiváncsisággal óhajtván hallani a tábornok beve-
zető beszédét, azon tábornokét, ki lelkesült védője
vala a köztársasági intézményeknek mind Euró-
pában, mind Amerikában.“ Asbóth tábornok átadván
megbízó leveleit (credentionálisait), elkezdé beszé-
dét, mely, valamint a presidens válasza is, egész ter-
jedelmében van közölve „Standard“-ban.

—v.— (Tengeri hajók a Balatonon.) Az első
tengeri vitorlást a Balaton tükreére ez idén, aug.
12-dikén eresztették Füredről szélnek. E hajó
mint használhatlan rom s mint gr. Széchenyi Béla
tulajdona, Cenken hevert, honnan a 200 mázsát,
terhet óriási szekerem, iszonyu bajjal hozták Füred-
re. Birly István, ez a szenvedélyes hajókéző, (és
Rostival együtt híres utazó,) füredi kézművesek
segélyével nemcsak helyrehozta a hajótestet, de
azt egészen, s miként magunk is szemmel láttuk,
pompásan felszerelte, úgy hogy a próbamenet jól
sikerülhetett. Remény van hozzá, hogy a jövő év-
ben még gr. Batthyányi Edmundnak és gr. Erdődy
Gyulának is lesz Füreden külön-külön yachta,
(gyors vitorlása,) s hogy így ott egy „balatoni
yacht-clubb“ alakuland. Ez életrevaló mozgalom-
nak annál inkább örvendünk, mert az a nemes idő-
töltésen kívül életet fog hozni a Balatonra, ezen
eddig „holt tengerre“, más részt pedig meghono-
síthatja hazánkban a vitorlás hajózást, mi a közle-
kedést s így közvetve anyagi érdekeinket is
emelné.

—kr.— (A magyar természetvizsgálók és orvosok)
vándor gyülekezete, mely a háborus események
folytán az idén elmaradt, jövő évben Rimaszom-
batban, szeptember második felében fog meg-
tartatni.

—kr.— (Az ország. képzőművészeti társulat) múlt
szombati közgyűlésében egyéb tárgyakon kívül,
gr. Andrássy Gyula lemondása következtében el-
nökül Pulszky Ferenc választott 56 szavazattal
62 szavazó között.

—kr.— (Érdekes ismertetés) jelent meg nemze-
ti muzeumunkról a stuttgarti „Jugendalbum“ egyik

Második évi folyam.

50. szám.

December 16. 1866.

Egy magyar jakobinus utolsó levele.

Az 1795-ben lefejezett áldozatok egyike Szentmarjay Pál volt. Mint tudjuk, az összeesküvés feje Martinovits apát vala, s annak egyik kiváló tagja

Szentmarjay. A királyi tábla 1795. april 27-én hozta meg ítéletét, s a hétszemély. tábla maj. 2-án hagyta azt helyben. Ő leírta mind a két kathikhizmust : a „Reformáltak“-ét s a „Polgár és ember“-ét, a szövetség szabályzatát s jeleit, s hivatkozott toborzott. Ezekkel vádolja őt az ítélet. Lefejeztetése előtt következő levéllel búcsuzott el szüleitől, melyből kitűnik, hogy erős lelke még akkor sem tört meg :

„Kedves uram atyám! Az én becsédemet megértette uram atyám már régen, s nem is kételkedem azon, hogy boldog kiszabadulásomért értem nem kérte legyen a Felséges istent, ki minket teremtett, és annak idejében kit-kit maga

színe elejbe elhív, a mikor s mely módon ő szent felségének tetszik. Én pályámat elfutottam, s célomhoz sietek, egynehány óra mulva meghalok, és

midőn ezen végső levelemet elolvasni fogja uram atyám, már a főszervezőnek kebelében leszek. Az én ily véletlen kimúlásomon sokat ne kiisködjék, mert én azt mint Istennek szent és igaz rendelkezését nézem s uram atyám is azonkép tekintse.

Végső kötelességemnek, kedves uram atyámhoz, eleget akartam tenni. — Főcélom ez által az, hogy uram atyámnak azon gondokért, melyeket nevelésemre oly kegyesen fordított, illő hálákat adjak, s

azon keserüségéért, melyeket néhai engedelmességgel uram atyám szívének szereztem, teljes bocsánatot kérek. — Kedves asszony anyámnak is kezeit csókolom, és hozzám mutatott

Szentmarjay Pál, a magyar jakobinus.

anyai szeretetét, gondoskodását tiszta szivemből köszönöm. Kedves hugaimat, u. m. Theréziát, Juliannát és Annát, és egyszersmind édes öcséimet: Józsefet, Imrét és Lászlót igaz atyafi szeretettel ölelem és csókolom; bocsássák meg nekem mindazt, a mivel őket valaha megbántottam; én őket uram atyámnak további atyai gráciájába ajánlom; nevelje uram atyám őket az Isten félelmében, a haza szeretetében, (melynek én szerencsétlen, vagy talán szerencsés áldozatja vagyok,) s uram atyám az Isten előtt eddig szerzett érdemeit az örökké való boldogságban megtetézni fogja.

„Uram atyám azért egy jó és példás atyám volt, és hogy ezen véletlen esetemmel néminéműkép megszorítottam, uram atyám teljeséggel nem ok, az én hibámnak, és azért büntetésemet jószívvel szenvedem; — ezt hozzák magokkal az Istennek kitudhatatlan titkai, melyek által a mindenséget kormányozza, s én mint ő szent felségének főbb céljára való eszköze halok meg, s ebben teljesen meg is nyugszok.

„Végtére kedves uram atyámnak, szülő anyámnak, és szeretett testvéreimnek az istentől minden jókat kívánok; igaz bölcsességet, áhitatosságot,

a virtusnak vigasztalását, állhatatosságot, erősséget a jóban, minden rosztul isteni oltalmat, a még ezen mulandó életben élni fognak; azután pedig boldog kimulást, és az örökké való dicsőséget, a melyért is a Felséges Istent feltisztult elmével kérni és imádni fogom, mindörökkön örökké, Amen.

„Legyen az Istennek szent akaratja! Halálra menő, de az Istenben bizó fia — Pál.“

1795. máj. 2-án végeztettek ki: Martinovits apát, gr. Zsigray, Laczkovits János, Flajnoczy, Óz és Szolartsek. Fogságukban meghaltak Fodor és Kráhl. Börtönben szenvedtek: Szabó, Szén, Versegly a költő, Ambrózy, Szlávy János, Szulyovszky, Lukáts, Verchovszky, Erdélyi, Hiergeist, Szmétánovits, Böhm, Rosti János, Batsányi a költő, Laczkovits, id. Szlávy, Úzd, Aszalay, Pruzsinszky. Kopasz, Baranyay, Bujánovics, Kazinczy Ferenc a költő, Tántsits, Újgyörgyi, Juhász, Landerer és Makk.

Vizsgálat után fölmentettek: Rosti Pál, id. Fodor, Abaffy Márton, Illyés, Sehy, Nemeccsányi, Lonovics, Szilla, Peiczkofer, ifj. Kazinczy és Túrós.

A f i n n y á s c s a l á d.

— Beszély. —

Először is Evelina kisasszony! . . .

Ő volt a család szemefénye, öröme, büszkesége. Megérdemli, hogy őt említsük első helyen.

Aztán Malvin néni! Ő volt a második.

Végre a mama, és legvégre a papa, vagyis (mert hogy idegeneknek beszélek) nagyságos Tarjalaky Pál ur, és nagyságos Tarjalaky Pálné asszonyság, született Rózsamály Hermina.

Igen unalmas társaságot képeztek együtt, ám-bár nagyon finom társaságot.

Malvin néninek szivbaja volt, a mamának idegei voltak gyöngék, a papa aranyérben szenvedett, Evelina kisasszonynak nem volt semmi baja. Hanem mindnyájan megegyeztek abban, hogy elviselhetlenül finnyásak, kényesek voltak.

Megverte az isten azt a fiatal embert, a ki hozzájuk bátorkodott menni látogatóba. Eleintén sokan bátorkodtak, hanem aztán mind kevesebben, végre alig akadt vakmerő vállalkozó. Meg voltak győződve a környéken, hogy nem lehet ott egy félóránál többet elkárkozás veszélye nélkül kiállani.

Pedig nagyon szívesen fogadták a vendéget (falon a vendég valóságos istenáldás az unalom el-

len!) Evelina kisasszony elég szép volt, hogy lebilincselhette volna a vakmerő vállalkozókat, a konyha ellen sem lehetett panasz, hanem egy nagy ok volt, egy rettenetes nagy ok, mely megkeserítette az ember életét, a mit Tarjalakán töltött. Az egész család módtalanul finnyás volt.

És pedig értve e szót nem csupán közönséges értelmében, a mely leginkább az ételre vonatkozik, hanem értve mindenféle tekintetben. Finnyás, nagyralátó, túlságosan finom, feszes, unalmas!

Mikor Malvin néni, a mama testvére, a szivbajokban szenvedő özvegy, leült az egyik fauteuilbe, a mama a másikba, a papa a harmadikba, Evelina kisasszony a negyedikbe, és ültek ott feszesen, meredten: akkor aztán tessék a világ legkitünőbb szónokának lenni, és megpróbálni itt beszélni! Az ember kifogyott minden tárgyból; egy félóra alatt kiizzadt s áldotta a percet, melyben megszabadult.

De nemesak hallgatagságuk volt borzasztó, hanem az, hogy: az ember elkezdett az időről beszélni, teszem azt, hogy régen nem volt eső: Malvin nénit mindjárt elővették szivgörcsei. Irtózott az esőtől. Ilyenkor az egész család hozzáfutott:

— Az istenért Malvin, Malvin néni, mi bajod?

Ott szepecselték, gédelgették! azt az embernek végig kellett várni.

Lovakról kezdett az ember beszélni: a mama idegei rögtön felmondták a fegyverszünetet. Ideges lett, ha lovakról hallott. Akkor aztán hozzáfutott az egész család:

— Az istenért Hermin, mama, mi bajod?

Akkor azt kellett végig nézni.

Ha az ember a szántásra vetésre tért át, Evelina kisasszony vágott olyan arcoeskát, hogy az embernek kedve lett volna elszaladni. Ő hozzá nem futott a család, de a szerencsétlen látogató látta a pillantásokból, hogy a legveszedelmesebb téren mozog, mert Evelina kisasszony szava, pillantása parancs volt a család előtt. Ő volt a legfőbb a családban. S eddig csak egy elájulás történt, csak egy részről volt a veszedelem: hanem hogyha (a látogatók többnyire gazdálkodó fiatal földbirtokosok lévén) valamelyik olyan szót talált kiszalasztani a gazdálkodásról való beszédje közben, hogy „trágya,” a mi pedig a gazdálkodással annyira összefügg, hogy szinte elválaszthatatlan: akkor Evelina kisasszony arca oly hosszúra nyúlt, hogy majd a plafondig ért, a család két másik nőtagja meg egyszerre esett extázisba, hogy a papa alig bírta őket eszméletre téríteni.

Az Evelina kisasszony orra (igen kedves kis pisze orr különben, csak hogy nagyon elkapatott finyás orr) volt a család kormánypálcája. A nők a szerint irányzák szívük- és idegeik rendszerét. A mint azon az orron valami kedvezőtlen kifejezés látszott (pedig gyönyörűen meglátszott rajta minden kifejezés!) a két asszonyságnak kötelességszerűleg tüstént baja lett szívével és idegeivel.

Nem birt volna más férfi megélni közöttük, csak nagyságos Tarjalaky Pál ur. Ő épen középük való volt. Finom, édeskés, csendes. Az öregbéssel is oly udvariasan beszélt, mint valami kisasszonnyal: „hallja-e kigyelmed? kérem szépen kigyelmedet!”

Vesztett hire is volt a környéken róla, hogy mind elrontja a cselédeket.

... Erről a családról volt szó valamely férfi-komániában.

Egy új ember is volt jelen e komániában, a külföldi egyetemről épen akkor visszatért ifju Kenedy Kálmán. Annak ujságolták az itthoni állapotokat.

— Igyál! — szólt neki Boroslángi Kristóf ur, a házi-gazda.

— Köszönöm, bátyám! soha sem szoktam viznél egyebet inni.

Az öreg ur bámulva nézett reá.

— Nem iszol? — kérde hitetlenkedve. — Nem tanultad meg a burschok között? Lehetetlen! Nem is pipázol! . . . Hát kártyázni szoktál-e?

— Bizony én nem szoktam!

— Hát micsoda ember vagy te?! Mivel élsz? Hogyan élsz?! Rettenetes ez!

Az ifju csendesen mosolygott.

— Bizony beillenél a finnyás családba! — mondá látható nehezteléssel Kristóf ur.

A környéken csak így nevezték Tarjalaky ur családját. Kristóf ur nagy sértést akart mondani, midőn az ifjut odaillőnek állítá.

Kenedy azonban nem értette a dolgot. Kérdést tett iránta. Így kezdték aztán neki magyarázni. Ki egyet mondott, ki más; természetes, hogy senki sem mondott kedvezőt.

— Nem szabad bort inni!

— Nem szabad pipázni!

— Kártya nincs a házuknál!

— Az embernek vigyázni kell minden szavára!

— Hja, mert Evelina kisasszony orra!

— Malvin nagysám szivbaja!

— A mama idegei!

Apránkint teljesen kifejtették az új ember előtt a körülményeket. Végre egészen megérté.

— Nos? hát mit szólasz hozzá? — kérde Kristóf ur, mint Kakasfi valamelyik operetében, a melynek pedig Kristóf ur hírét hallá.

— Azt, bátyám, — felelt Kenedy, — hogy igazságuk van nekik. Én pártolom az egyéni szabadság elvét. Éljen mindenki úgy, a mint akar.

Az egész társaság elförmedt.

— De már öcsém, — mondá foghegyről büszkén Kristóf ur, — én már csak a mondó vagyok: hogy si fueris Romae, romano vivito more. Magyarországon élnek ő kelmék, nem a francia udvarnál; éljenek magyar mód szerint.

— Vagy, ha — jegyzé meg egy másik ur, — ha épen ők nem isznak, nem pipáznak és kártyáznak, ne geniroznák a vendégeiket!

— Ugy van! — kontrázott egy harmadik. — És ne forgatnák az orrukat, ha az ember trágyáról beszél. Hiszen a trágya igen szükséges dolog a gazdálkodásban, s ők is annak köszönhetik kenyérüket.

E felett jót nevettek.

— Hanem persze! — mondá egy malekontentus, élcelni szerető uri-ember. — Cicero pro domo sua!

— Nem ismeri még Evelina kisasszony orrát; — veté oda egy másik.

— És Malvin nagysám szivbaját!

— A mama idegeit!

— A papa finomságát! — kiálták többen.

Kenedy kezdett tűzbe jöni. Igen csöndes, müvelt fiatal ember volt, hanem talpig magyar, lobbanó véri. Könnyen kijött a sodrából, ha insultáltak.

— Bátyáméknak is igazuk van! — mondá, — kivevén azt, a ki azt mondta, hogy Cicero pro domo sua. Én ugyan nem élek sem borral, sem dohánynyal, sem kártyával; de a házamnál mégis mindez található, s a vendégeimet bizonynyal nem inkommodálom. Nekik is így kellene tenniök.

— Most beszélsz már okosan! — kiáltott fel Kristóf ur.

— És ezt meg is fogják tenni! — szólt az ifjú hevétől elragadtatva.

Mindenki élő bámulattá változott.

— Mit mondtál? — kérde Kristóf ur hüledezve.

— Azt, hogy a tulságos finnyáság meg fog szünni Tarjalaky urék házánál. Szavamat adom rá, hogy két hónap múlva szabad lesz náluk bort inni, pipázni, kártyázni és a gazdaságról beszélni, persze csak módjával, az illedelem határai között.

— Ah, ah!

— Nem hiszik?! — kiáltott fel lángoló arccal az ifju.

A vendégek egy része nyiltan kimondta, hogy nem; a másik rész szólni sem tartotta érdemesnek, csak a fejével intett.

— Mondom, hogy nem ismeri Evelina kisasszony orrát! — mondá az előbbi vendég.

— Ha százszor ismerném is! — veté vissza élénken az ifju. — Söt épen azért! Szörnyűség, ily finnyásnak lenni, mint bátyámék mondják. Falusi gazdálkodó családnak! Ebből ki kell gyógyulniok.

— Igen, de a kisasszony orra!

— Az is meg fog gyógyulni betegségéből.

— Ne hidd! — mondá higgadtan Kristóf ur, a mi az ifjat még jobban ingerelte. — Ne hidd! Könnyebb egy csökönyös lovat megjavítani, mint egy erkölcsös vászoncelédet. Ezt hidd el nekem, a ki már sokat próbáltam!

Az ifjut tulságra ragadta heve.

— Fogadjunk! — kiáltott kérkedve.

Egy percig észébe villant igaztalansága, de már akkor későn volt.

— Tartok akármit! — mondá Kristóf ur. — Pénzt, lovat, kutyát, pipát, nekem mindegy.

— Hogy a Tarjalaky urék házat olyan tisztességes magyarossá változtatom, mint akármelyik a környéken?

— Hogy nem változtatod!

— Két hónap alatt?

— Két hónap alatt!

— Áll a fogadás. Ismeri bátyám a fakó hátsólovamat.

— Ismerem. Két hámoslovamat ellene, az almásszürkét.

— Gilt! Itt a kezem!

— Az enyém is!

„Elvágták“ a fogadást szépen, s azon többé nem lehetett változtatni.

— Feltételül kikötöm, hogy az egész dolog köztünk maradjon.

— Az magától értetődik.

— S hogy bátyám bemutat, mert hiszen nem vagyok ismerős az uri-családdal.

— Keserü falat lesz, hanem ráálllok! — mondá Kristóf ur, — de aztán tovább semmi segítség?!

— Semmi!

— No, majd meglátjuk!

— Majd meglátjuk.

Kenedy bizott magához, s így indult az ellenséges had a finnyás család meggyógyítására.

Valának pedig számszerint heten, (mint a Balogh Mihály ördögei.) Kálmánon és Kristóf uron kívül két Fekete, egy Fejér, egy Barna és egy Zöld, mindannyian jómódú földbirtokosok, a kik szerettek egy kicsit inni, nagyon pipázni, ismét egy kicsit kártyázni (mulatságból), s aztán megint nagyon beszélni a mezei gazdálkodásról.

E négy dolgot kellett Kálmánnak két hónap alatt szabaddá tenni a Tarjalaky kastélyban.

(Folyt. köv.)

Üvegfüvök a bihari Feketeerdőben.

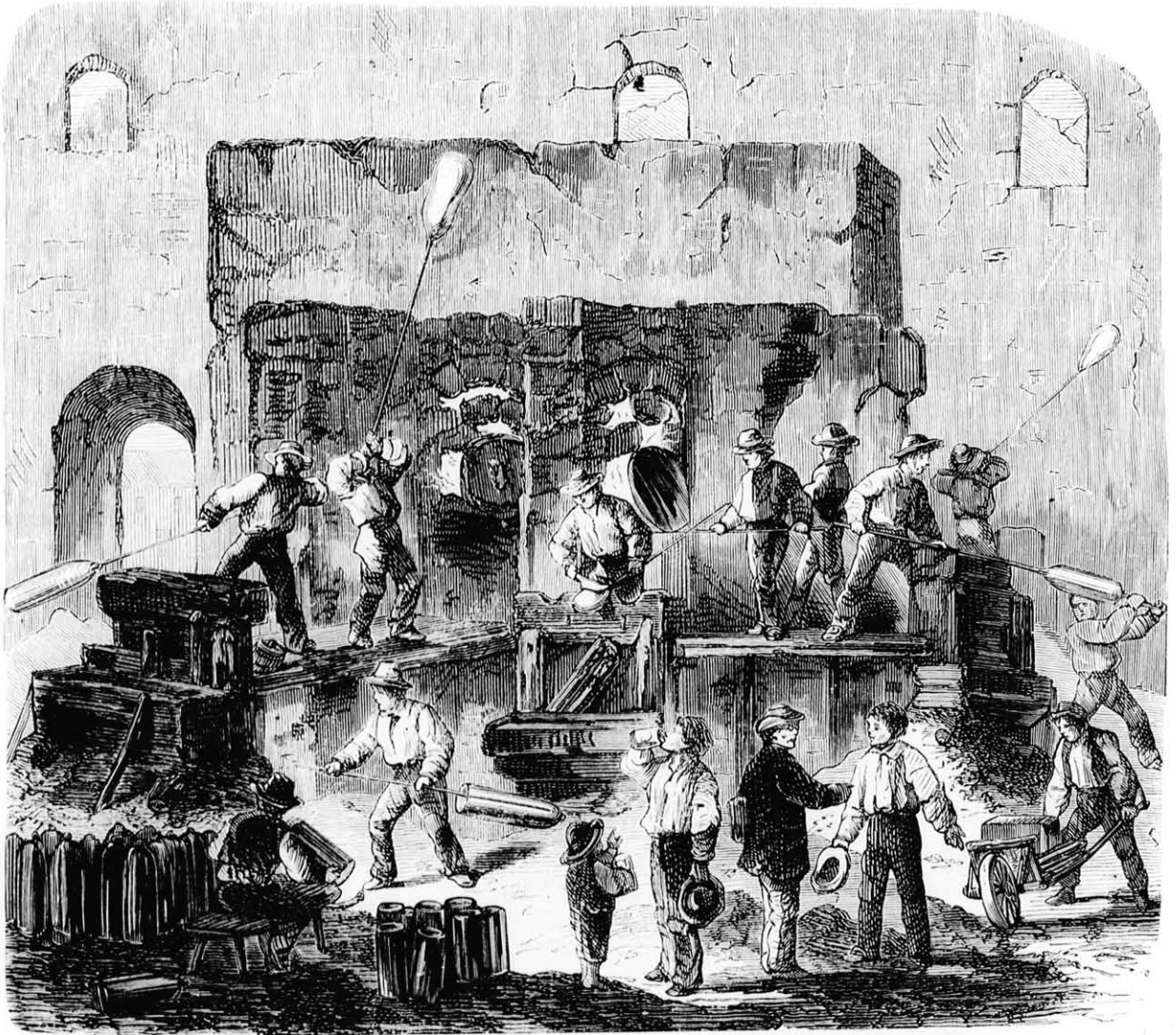
A bihari Feketeerdő mintegy 15 mértföldnyire van Debrecentől. Közeledvén hozzá, az ut kapaszkodóvá válik s csakhamar sűrű és sötét erdőségbe jutunk, mely minden kilátást elzár előttünk. Mintegy két-három órai utazás után kiérünk az erdő sűrűjéből s szabad magaslatra jutunk, honnan köröskörül szép kilátás nyílik. Leginkább azonban azon telep bilincseli le figyelmünket, melyet ma-

gunk alatt, a völgyben pillantunk meg s mely ezüstként ragyogó homokos talajon, erdős bércek által környezve fekszik.

Itt már mintegy másfél évtized előtt is volt egy kis üvegfüv, egy magyar ur birtoka, ez azonban csak közönséges üveget gyártott. Mintegy hat év előtt azonban egy életrevaló iparos, *Liebich* megvette mind a hutát, mind környékének egy részét,

hogy a gyártásra elégséges fája lehessen. A régi helyén csakhamar két új s pedig nagy huta emelkedett föl, s ezenkívül gőzmalom, köszörülő intézet s lakházak épültek körülük, kőből és téglából, melyekbe a tulajdonos munkásokat leginkább a csehországi hutákból hozatott. A kis telepen jelenleg már mintegy 40 csinos ház van s ezek közepén kényelmes vendéglő büszkélkedik, melyben leginkább vásár- és ünnepnapokon megy vígan a dolog. A munkások száma mintegy 300, ugyan-

tottak 32 órát pihenhetnek. Már azon körülménynek is, hogy a munka és pihenés ideje közt nincsen arány, előbb-utóbb ártania kell az egészségnek, míg maga az üvegfuvás, mely rendkívüli hőségben történik, még jobban fokozza ezt; ilyenkor a munkások ugyan egészen csipőig meztenre vetkőznek, azonban folytonos égő szomjukat serrel és pálinkával igyekeznek enyhíteni, mi lassu sorvadásukat még jobban elősegíti. — Ily veszélyes foglalkozásért jó fizetésben is része-

Üvegfuvók a bihari Fekete-erdőben.

annyi nővel s igen számos gyermekkel. A kolónia orvosa egyszersmind tanító és póstamester s ennek a gyermekek tanításán kívül ugyancsak sok dolga lehet, minthogy az üveggyártás rendkívül rontja a munkások egészségét, kivált az üvegfuvókét, kiknek arcáról a halálos betegség félreismerhetlen jeleit olvashatni le. Az üvegfuvóknak rendszerint 19 óráig kell munkájok mellett szakadatlanul lenniök s ha egyik részük eltöltötte a 19 órát, ezeket egy másik csapat váltja fel s ekkor a felvál-

súlnek a munkások. Egy-egy üvegfúvó 8—900 ftban, sőt még ennél többen is részesül évenként s a tükrös- s ablaklevél-gyártók még jobban díjaztatnak.

Kevésbé ártalmas, de szintoly terhes a tüzelők foglalatossága, kiknek az olvasztók tüzeit folytonosan kell éleszteniök. E foglalatosságot jobbadán cigányok végzik. Legkönnyebb dolguk van a lányoknak, kik a már elkészült árukat szalmába göngyölik továbbszállításra.

A mi az üvegyártást illeti, ezt a „Hazánk“ jelen félévi folyamában a 653. 668 és 684-ik lapokon már ismertettük s így itt csak azt említjük meg, hogy a feketeerdőt az igazgató és öt hivatalnok vezeti. A huták egyikében mindenféle nagyságu tükröt és ablak-lemezt, a másokban pedig pa-

lackokat, poharakat stb. készítenek s e végből az olvasztó kemencéknek itt éjjel nappal egyenlő hőségben kell tartatniok, míg meg nem repednek, a mi körülbelül 9 havi használat után történik. Ha a tüzet csak egyszer is ki hagyják aludni, újra befütésekor az olvasztó kemence szét fogna pattanni.

A r e k e d t s é g r ő l.

Lépten, nyomon hallhatunk rekedt szót; majd mosolygó arc mellett csattanó piros ajkáról, majd halvány arc, tört fényű szem és fagyos ajak kíséretében. Amott vidor élet, imitt már a kialvó mécs! Mi oka lehet tehát a rekedtségnek?

Mielőtt a nyájas olvasó e kérdésére kielégítőleg válaszolhatnánk, ösmernie kell a rekedtség lényegét; ezt pedig csak úgy fogja kellőleg érteni, ha megbarátkozik azon alapföltételekkel, melyek által a hang létesül. Lássuk tehát röviden.

A tiszta hang erőtetett kilégzés folytán jö létre. A levegő ugyanis a tüdőből nagyobb erővel hajtva ki, a gége porcos falait megrázkódtatja; e megrázkódtatásban egyuttal a hangszálakok is részesülnek. A hangszálakok finom, ruganyos képletek, melyek a szerint, a mint megfeszülnek vagy ellazulnak, majd kisebb, majd nagyobb köröcs. (ellipticus) nyílást, ugynevezett hangrészt képeznek maguk között. Erőtetett kilégzés alatt a tüdőből kiáramló levegő e megfeszült ruganyos képleteket majd erősebb, majd gyengébb rezgésbe hozza. A légáramnak a hangszálakokhoz erősebb vagy gyengébb ütődése, illetőleg a hangrészen keresztül vonulása szüli tehát a hangot. A hang előidézésére, mint látjuk, több tényező foly be, s hogy a hang tiszta legyen, e tényezőknek egészséges, ép állapotban kell lenniök. Ha e tényezők egyike (tüdő, gégeporcok, főleg hangszálakok) működésében gátolva van, a hang rekedtté lesz.

A rekedtség a hang csengési vesztesége folytán áll be. Sajátságos, a fület kellemetlenül érintő, bágyadt és lankadt, módosulatlan kiejtése a szónak, mely úgy látszik, mintha üres hordó mélyéből mérülne föl. Hang, melyben nincs élet, s mely első pillanatban sejteti, hogy az egészség és épség szikrája benne kialudt.

Ezek után már most lássuk a rekedtség okait.

A rekedtség létrejöttét számos és sokféle okban kell keresnünk. Nem akarom a nyájas olvasó türelmét tüzpróbára tenni, hogy bevezessem a tudományos deductió tömkelegébe; csak legszokottabb és leggyakoribb oki mozzanatait fogom röviden vázolni.

A rekedtség leggyakoribb oka a meghülés.

Farsang idején legtöbb ember rekedt. Volt idő, hogy a rekedtséget carneval-betegségnek nevezték. S bizonyára ez oknál fogva némák a szépséget nem esekély kárára Terpsychore papnői, s ha e muzsa megelégszik a néma áldozattal, úgy Bachus bizonyára csak rekedt hymnuszokban szereti magát dicsőíttetni.

A rekedtség további oka a gége mechanicus megerőtetése. Énekesek vagy énekesnők nagyobb opera előadása után rendszeren rekedtek; szónokok és fent hangon előadók nem ritkán panaszkodnak gégejökbeni kaparó érzésről. Egy collegám, ki az olasz hadjáratból épen most tért vissza, beszélt, hogy az olasz csapatoknak Velencébe történt bevonulásakor az „evvivák“ rekedt phalanxokban ostromolták az eget.

Az eddig elősorolt okok folytán támadt rekedtség minden orvosi kezelés nélkül, csupán nyugalom és étrendi magatartás által gyógyul; sőt az ily esetekben legfőlebb egy kis izzasztó szernél többet nem ajánl. I. Napoleon császár egy döntő csata előtt áthülvén, elrekedt. A rekedtség tartóssága rendkívüli fontosságú lévén, rögtön orvost hivatott, ki a császár testét derekasan kiizzasztá. A rekedtség pár óra után elmúlt s másnap a csodatevő orvos császári testorvosnak neveztetett ki. A Franciaországban még most is divó „potion impériale“ igen élénk emléke ez egyszerű orvosi tanácsnak.

A légzési szervek, u. m. a tüdők, a légső és gége különféle bántalmi szintén rekedtséget okoznak. Ez azonban már komolyabb természetű. Itt beható orvosi szerelés szükséges. Gyuladások, fekélyek, daganatok s egyéb kóros változások képezik a rekedtség ez alakjába vágó kóralakok nagy seregét. Sokszor a baj tisztán rekedtséggel kezdődik, azonban a legvirulóbb egészség mellett csakhamar súlyos alakot ölt magára s ha gyors segély nem jö közbe, veszélyes jellegűvé is válik.

Ezek az u. n. heveny megbetegedések. Az idült (chronicus) bajok, melyek folyton tartó rekedtséggel járnak, hosszabb s erőleyes gyógykezelést kívánnak. Ily idült rekedtség a kedélyre s lelki hangulatra igen leverőleg hat; a beteg komorrá, tár-

saság-kerülővé, sőt életunttá is válik. Ez esetekben a rekedtség okát legbiztosabban a gégetükör deríti föl. A mit hajdanta hangtalanságnak néztek, az mostanság a gégetükörözés folytán mindmennyi különálló, olykor egymástól egészen elütő kórformákba van foglalva. Hogy ez utóbbiak pontosabb megismerése által a gyógykezelés biztosabbá, egyszerűbbé lön, mondanunk sem szükséges.

Az egyszerű idült hurton kívül a gégehangszálagok hűdése szerepel, mint gyakori oka, a folyton tartó rekedtségnek. A hűdött hangszálag semmi tevékenységet sem fejthet ki, tétlenül hever, mint a gépezet, melyen csorbát ejtettek. A baj hosszabb tartama folytán a rekedtség nagyobb vagy kisebb fokú hangtalanságba megy át s a szó csak törten hagyja el a géget, mint ama hangszernél, melynek főhurja elrepedt.

Sok esetben a rekedtség a természet vesszeje; visszatorolja sokszorosan azon bünt, melyet a kicsapongó könnyelműség apán és apáról fiura ejt. A meggondolatlan tettét szájalmas utódok siratják, görvélyes, gümös nyavalyák által okozott gyötrelmeikben.

A gümökórosak (tuberkulozisosak) rekedtsége mindenki előtt ismeretes. Ki ne látná naponként azon szerencsétlenek hosszú sorát, kiket örök lázban sorvasztanak el „a nyomor befelé sirt könyvei, a gümök.“ Ott járnak ők az utcákon mint sötét árnyak, lassan, de föltartóztatlanul tántorogva biztos sirjuk felé!

Ujabb tapasztalatok folytán elég gyakori oka a rekedtségnek a gégehabarc (polypus). Ne csodálkozzék a nyájas olvasó, ha habarcokról beszélek. Az emberi testen ép úgy élődnek habarcok, mint a tenger szikláin. Az a habarc, mely a gégeben üti föl laktanyáját, igénytelen kinézésű, kis borsószem, mely azonban áldozatát ép úgy ragadja meg, mint Hugó Victor phantasticus „polype gigantesque“-je. Gyarapodva s tova haladva, megfojtja az embert. Ez az a polypus, melylyel az orvos sikra száll. Fegyvere a gégetükör; ennek segítségével lefegyverzi azon veszélyes ellenséget, mely karjait sovárologva terjeszti ki, hogy halált hozzon. A gégehalarc tükör melletti eltávolítása a betegnek visszaadja életét. Valóban, a gégetükör itt üli legszebb diadalát!

Dr. Navratil Imre. *)

A fiumei tengerészeti akadémia.

E lap hasábjain többször olvastunk sorokat, melyek hazánk ifjúságát arra figyelmeztetik, hogy jövő életpályájuk választásánál legyenek tekintettel olyanra, melyen mind maguk számára szép állást vivhatnak ki, mind hazájuknak különösen használhatnak, a mennyiben azon pályán magyarok által még nem igen, vagy tán nem is művelt térre lépnek. Ilyenek a távirdászat, a gyakorlati technikai tudományok külön ágai, a magasabb kereskedelem, s végre a tengerészet.

Hazánk törekvése erélyes küzdés közt irányul oda, miként kereskedelmünk, gazdaszatunk, iparunk kifejtésére Magyarország számára a tengerhez vezető út megnyiljék. Egyik lánglelkű s örökhírű államférfiünk évtizedek előtt kiáltá már a „tengerre magyar!“ szavakat, melyek még mindig fülünkben csengenek. De nemesak óhajtanunk, hanem sóhajtozás helyett készülnünk is kell, hogy a majdan kiegyengetett úton legyenek, a kik a tér elfoglalására alkalmasak.

Hány olyan magyar szülő van, ki gyermekei növekvésére aggódó szemmel tekint, mert nem tudja, mi jövő nyilik azok számára. Magyar katonai neveldeink nincsenek, s előkészületi tanulmányok nélkül a hadseregben — mint magyar — eddigelé fiunk nem nagy jövőt remélhetett, s min-

den gyermekünket pappá, prókátorrá, gazdává nem nevelhetjük. Ott van hát a kereskedelem, ott a magasabb ipar, s itt egy új pálya, a tengerészet.

Midőn ez alkalommal a fiumei tengerészeti akadémiaát megismertetjük s tájékozással szolgálunk arra nézve, mibe kerül ott egy-egy ifjú neveltetése s mily életpálya vár onnan reá, — azt hisszük, hogy olvasóink ezt nem fogadják közönyösen.

Mészáros Lázár, e hazafi-katona és böles ember, midőn a ludoviceumi nevelés tervrajzát elkészíté, ebben törekvése oda irányult, hogy a növendékek oly oktatást nyerjenek, miként az intézetből kiléptükkor bennük a haza és fejedelem háború esetére képzett és vitéz katonákat, békés időre pedig hasznos és polgári pályán is működni tudó embereket nyerjen. Ha a szives olvasó a fiumei hadi tengerészeti akadémia alábbi programját figyelemmel olvassa el, azon meggyőződésre jut, miként abban — bár ez nincs egyenesen kimondva,

*) Megtisztelve órezzük magunkat, hogy fölkérésünkro dr. Navratil Imre egyetemi m. tanár ur ily, mindenki által megérthető cikkben ösmerteti meg olvasóinkkal az ember leggyakrabban jelentkező s változataiban sokszor veszélyes betegségei egyike jelével. Vajha szaktudásaink mindegyik e emyre érthetően írna, midőn nem *szakfőrfakhoz*, hanem a *nagy közönséghez* szól. Szerk.

— a nevelés olyan, hogy növendékei a nyert oktatásnál fogva a polgári pályán is előnnyel működhetnek.

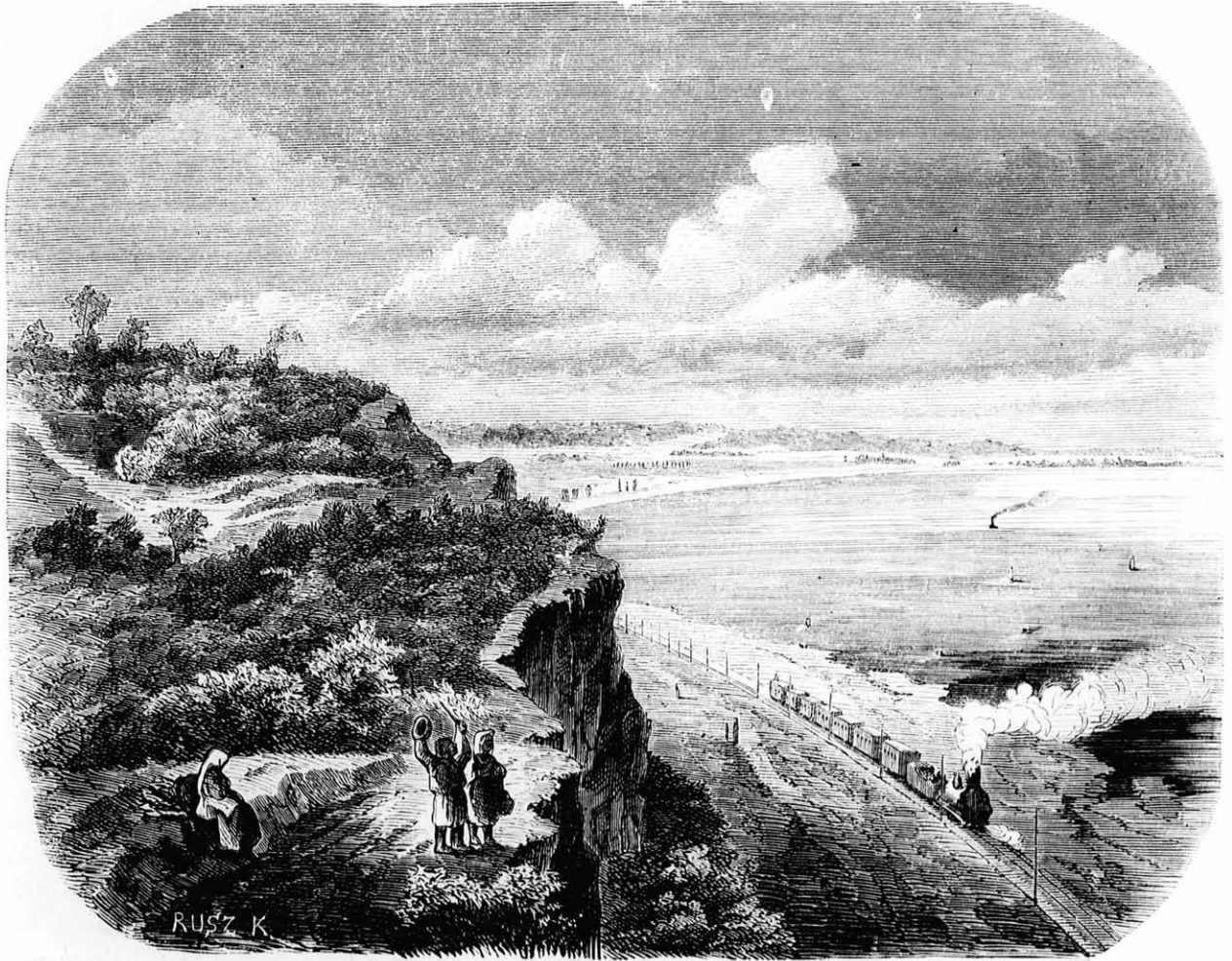
A hadi tengerészet növendékei 1860. óta oktatást egy, a trieszti kikötőben horgonyzó hadihajón nyertek ; a tapasztalás azonban kimutatta, hogy a helyiségek szűk volta és egyéb hátrányok rendszeres nevelésre nem alkalmasok, s ezért ő Felsőge elhatározta, hogy a szárazföldön rendeztesék be egy tengerészeti akadémia, s e célra az eredetileg e végből épített, de 1858 óta hadapródi in-

elméletileg kiképzett tengerésztisztek képeztesse- nek, e végből következő rendszer hozatott be.

A fölvételi föltételek következők :

1-szor. A tengerész-akadémiába való fölvétel, illetőleg a fölvételi vizsgára való bocsáttatás a hadügyminiszterium ajánlatára, ő Felsőge meghagyására történik, miután az illető növendék meglőn előbb vizsgálva : mennyiben alkalmas testi szervezete a tengerészetre.

2-szor. A növendékek száma eddigelé 90-re van határozva, kik közül 38-an úgynevezett *sza-*

Balatoni tájkép a fonyódi hegyről. (Greguss Jánostól. Lásd szövegét a „Vegyes Közl.“ közt.)

tézetül használt kincstári épület lőn kijelölve Fiumében.

Ezen monumentális stylben épült háromemeletes palota némi magaslaton, a tenger közvetlen közelében, bájos helyen fekszik, s kilátással kínálkozik az isztriai partokra, a quarneroi szigetekre s a magyar tengerparti vidékre. Maga az épület csinos park közepén emelkedik, s ezenkívül az itteni egészséges lég s üde forrásvíz is nagy előnyére szolgál az intézetnek, mely ez idén, október 1-jén nyílt meg.

Hogy ez intézet célját érje, azaz : hogy benne

bad helyet élveznek, s ezek mind oktatást, mind lakást, ruházatot, ellátást stb. ingyen nyernek. Ezenkívül van az intézetben 16 *fél szabad hely*, a többiért azonban fizetni kell. Egy-egy *fél szabad helyért* évenként 275 frt 62½ krt, s egy egészen fizetéses helyért évenként 551 frt 25 krt kell fél-évi részletekben előre fizetni a kincstár részére. — *Egészen szabad helyeket* rendszerint csak szegény tisztek vagy államhivatalnokok fiai nyernek ; azonban vannak kivételek. — A fölvételi folyamodványokat a „magas hadügyminiszterium tengerészeti osztályához“ kell intézni.

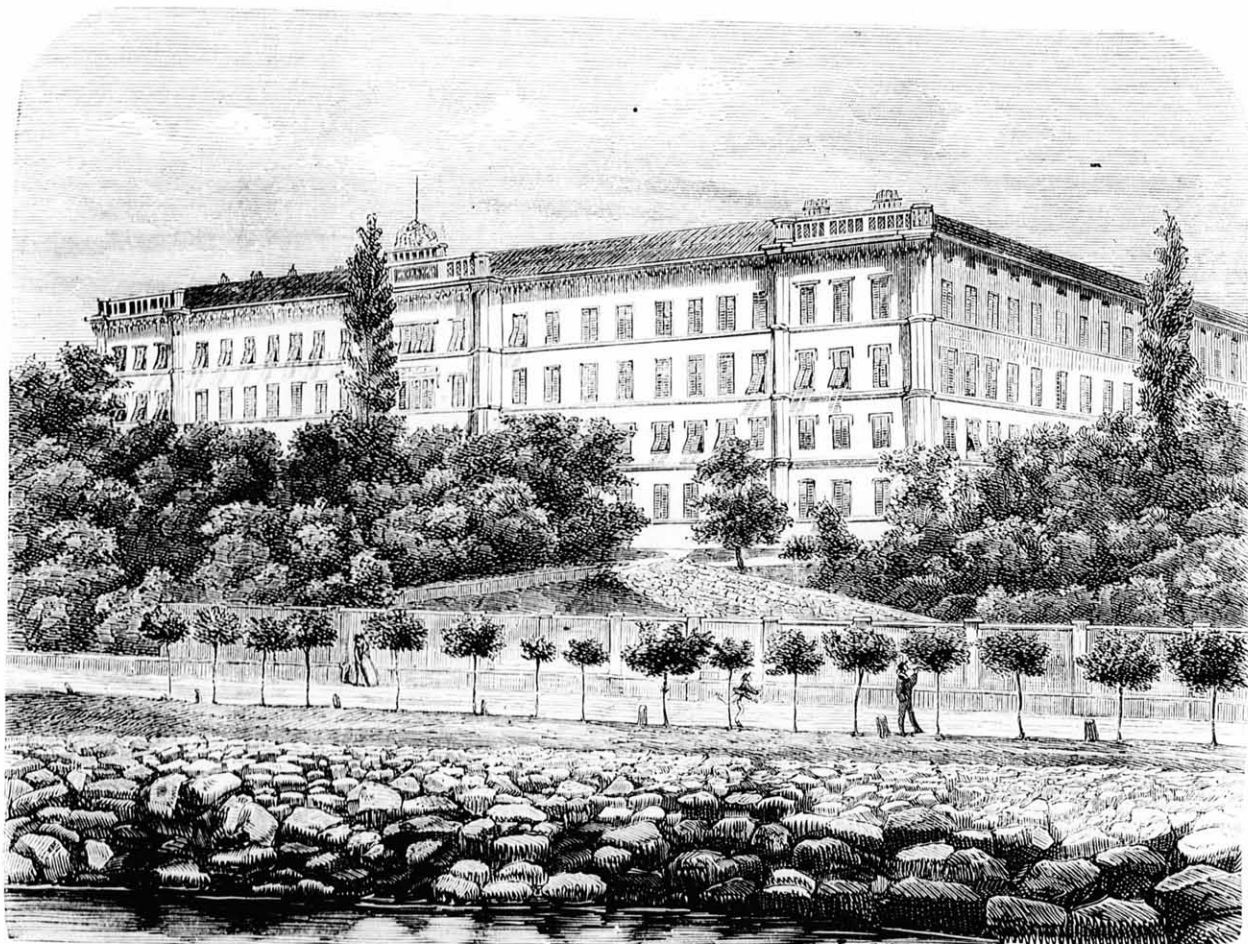
3-szor. A fölvétetni óhajtó növendéknek már legalább 12 évesnek s legfeljebb 15 évesnek kell lennie ; azonban e tekintetben is lehet kivétel.

4-szer. A fölvételi vizsga tárgyai következők :
1. *Német nyelv.* A beszédben gyakorlottság és tisztaság az írásban ; az írásban a grammatikai és helyesírási hibák kerülése. Minthogy a szolgálati nyelv valamint a hadseregben, úgy az osztrák tengerésznél is a német, ez okon az oktatás is német, mely nyelv tudása nélkül a növendéktől haladást nem várhatni. Hogy azonban oly növendékek is fölvétezhessenek, kik egyáltalán semmit

egyszerű és tizedes törtszámokkal. Gyakorlat a legfontosabb számolási nemekben s az egyszerű s összetett hármasszabályban.

Az akadémia tantárgyai :

Az akadémia négy évi folyama alatt következőkben nyer a növendék oktatást. 1-ös. Vallásstan. — 2-or Matematika: számtan, algebra, geometria, trigonometria, az elemző geometria elemei, mechanika és physika. Hajóépítés és géptan. — 3-or Tengerészeti: Nautika, alattság-tan (Takelungslehre), gyakorlati manővrozás-isme, tengerészeti taktika, oceanographia. — 4-er Katonaiak: fedél-

A fiumei tengerészi akadémia. (Fénykép után rajz. Stuhlmüller.)

sem tudnak németül, ez okból indítványt nyújtottak be a hadügyministeriumhoz, mikép állittassék az akadémiában egy előkészítő osztály, melyben a növendékek az elemi tárgyakon kívül különösen a német nyelvben is nyerjenek annyi oktatást, hogy a német előadásokat később hallgathassák. 2-or *A földírat és történet,* a föld felületének politikai és természeti felosztása s Ausztriának kissé tüzetesb ismerése ; a világtörténet főbb mozzanatainak ismerése s az osztrák birodalom történetének vázlatos ismerése. 3-or *Számtan.* Biztos számolás megnevezett s megnevezetlen számokkal s

zeti szabályok, szolgálati szabályok, a gyalogság s tüzérség betanítási és gyakorlási szabályzata. — 5-ör Katonai büntető eljárás és tengerészeti jog. — 6-or Nyelvek : német, illir, olasz, francia, angol. — 7-er Rajzolás : szabad kézzel, mértani rajzolás, s távlattan. 8-or Testgyakorlat : vivás, tornázás, tánc, uszás.

Az oktatást részint polgári tanárok adják, részint tisztek. — A tengeri manővrozásban való gyakorlati oktatásra az akadémia rendelkezése alá bocsátatik egy kis hadihajó, (csavar-ágyunaszád), melyen a tanítványoknak gyakran lesz alkalmuk

a földélteti gyakorlatot és manővrozást betanulniok, s a hajó minden részletével, s kivált a gőzgéppel megismerkedniök. Ezenkívül évenként az augusztus és szeptemberi szünidő alatt hosszabb gyakorló hajózás történik az ádriai, s lehetőleg a földközi tengeren is.

A mi a növendékek ellátását illeti, hálótermeik tágasak és a tengerre tekintenek, s azokban osztályok szerint vannak a teljes kényelemmel berendezett ágyak. Táplálékuk egészséges, izletes és bő: reggel théa, kávé vagy kákaó; délben leves, kétszeresen körülteremtett (garnirozott) hus és sült, salátával; este sült vagy tészta. Ezenkívül mind délelőtt, mind délután a gyepes udvaron tölthetik szünóráikat s vásár- és ünnepnapokon hosszabb sétákat tehetnek. A betegek gyógyítását az intézet kórodájában egy belgyógyász s egy tengerészeti seb orvos eszközli.

A növendékek ruházata olyan mint a tengerész-tiszteké: zubbony, nadrág s mellény kék posztóból s tengerészsapka; nyáron nyári matröz-ing és szalmakalap.

A négyévi tanfolyam bevégezése után a növendék mint valóságos tengerészeti hadapród lép ki az akadémiából s ekkor következő ellátásban részesül: kap évenként 315 ftot, ezenkívül szállás-, világítási-, fa- és kenyér-pénzt s ha tengerre száll, még az ugynevezett pamatikát, (hajón való élhelmezési illeket), naponkint 60 krt. Miután a flottán alkalmuk nyílt magukat még jobban kiképezhetniök, tehetségeik szerint részesülnek előléptetésben.

Miután a fiumei tengerészeti akadémia ismertetését így befejeztük, köszönetünket fejezzük ki annak tisztelt igazgatója, *Petz* lovag s ellen-tengernagy hazánkfiának, ki mint a lissai ütközet egyik főszereplője, olvasóink előtt is ismeretes, s a ki kérésünkre az intézetre vonatkozó adatokat nemcsak készséggel küldé meg, de egyszersmind meleg rokonszenvvel nyilatkozik mind nemzetünkről, mind *Károlyi*, *Hudik*, *Gyujtó*, *Gaál* s más magyarokról, kik a tengerészeti pályán fényes nevet vtvak ki maguknak.

L—y. P—t.

A dohány és a pipa, Adriától Khináig.

Kedves barátom! Kivánságodra közlök holmit a dohány és pipáról úgy, a mint én ezeket az Adriai tengertől Khina határáig láttam; megkísérlem leírni, miként élvezik a dohányt a törökök, arabok, kurdok, perzsák, afganok és Közép-Perzsia népei. Ámde ez nem csekély földadat! Az oly különféle dohányfajok füstje még mindig körülöttem lebeg; élénken képzelem magam előtt a büszke oszmanlit óriás pipájával, nem különben a pusztá kirgizeit, a kik Perzsia művészies vizpipáit utánzólag, agyagföldben, moeskos szárral varázsolják elő a kívánt eszközt. Mily különbözőleg jelennek meg e szélsőségek fokozatai! Egyik a jó illat tetőpontját érte el, a másik ellenben ezen élvezetnek még csak vad kábitó és részegítő hatását keresi. A dohány egész Ázsiában nem fényüzési cikk, hanem nélkülözhetlen élelmi szer; s a mily szerepet játszik a pipa Sztambul nagyuri palotájában, ugyanaz jutott neki a szegény középázsiai nemes-sátrában, a ki soha sem látott, nem evett kenyeret, s a kinek a megszáradt lóhus-étel, és a vadfanyar *kymisz* kedvelt ital után legnagyobb élvezet a pipa.

Ha, következtetve a dohány azon közönséges és elterjedt használatából, melynek ez keleten örvend, némileg kétségbe vonnád azt, hogy ezen növény Európából vitetett Ázsiába, tévednél. Mert, hogy a dohány keleten a középkorban ismeretlen volt,

bizonyítja azon körülmény, hogy Mohammed tanának értelmezői a részegítő élvezetek tilalmára vonatkozó értekezéseikben a dohányról csak újabb időben tesznek említést, melyhez járul az is, hogy sem a török, sem a perzsa, sem a tatár irodalomban nyomát nem találtam; mert ha a költők a szerelmet, bort, rózsát, zenét és az élet más gyönyörűségeit oly szépen és oly sokféleképp megénekeltek, bizonynyal a dohányt, kelet ezen legnagyobb gyönyörét érintetlenül nem hagyták volna.

Ázsia népeinek hosszú idő kell arra, hogy valamely idegen tárgyat szokásaik körébe fogadjanak. A képzelem náluk csak ismert tárgyakkal játszadozik örömet, és elvitázhatlanul csak a dohány késői ismerésének tulajdonítandó, hogy mindeddig megéneklöre nem talált.

De bizonyára közönbös előttd, vajjon a dohány használata keleten régi időkből származik-e vagy újabban bevett szokás. Tudom, hogy te e csodanövény szenvedélyes kedvelője vagy; azért örömet teljesitem kivánságodat s szóban és képekben megismertetlek azzal, mit ázsiai vándorlásaimban e tárgyat illelőleg tapasztaltam.

A pipa a törökök, arabok es kurdoknál.

Europai Törökországban, és pedig a nagy *Macedoniai* hazájában terem a dohányok királya, Köny-

nyen gondolhatod, hogy ezen kis hely alatt Jenidsi Vardart értem, mely Salonichitól éjszak-keletre fekszik. Ezen kis barnasárgás növényt a honi földön hetek, sőt hónapokig szárítják, később kis *esomagokba* (*bagese*) pakoltatik, s csak miután évekig volt a dohány-kereskedők raktáraiban, tiszteltetik meg Sztambul földohányosaitól az *aala göbek* névvel. A selyemfinomságu szálakra vágott dohány ép oly becses a császári palotában és nagyuri háremben, mint a fényes portánál, hol a legtitkosabb minister-tanács fölszálló illatos füstfelhők közt vitatja az államügyeket. A pipát, szárát, és a szipókát, mint ezen legjobb dohány élvezését eszközlő szerket, a legnagyobb gonddal választják meg és a lehetőleg ápolják. A pipának a Findekliben — Konstantinápoly egyik része — létező Ihaszsan gyára készítményének kell lennie. A hosszú jazmín-szárat pedig selyemfinom hajjal Brusza szolgáltatja.

A tiszta átlátszó borostyánkőből divatszerű alakban készült szipóka *zivana*-ja — a vékony szár, mely a pipaszárat és szipókáját összefoglalja, — rendszeren a legelső esztergályos gyártmánya.

Mert csak ily tökéletes műszerek méltatnak arra, hogy ezen finom dohány élvezésénél szerepelhessenek; hol a dohány és pipa kitünő minőségű, ott a csibukésinak (pipatöltő inas) sem szabad hivatala teendőiben járatlannak lennie. Sokszor bántam, mily különös gonddal és ildomossággal rakta ez össze az egyes részeket.

A néhány nappal előbb megtöltött pipának a köröskörül lecsüngő dohány párkányzatos alakot kölcsönöz, és ez bádogszelencében tartatik. Hallottam azt is állítani, hogy a pipa ize az arra tett szén alakjától és nagyságától függ; azért a csibukési, ki a pipát meggyújtja, a szénfogóval sokáig keresgél a széntartóban, míg egy sima, gömbölyű szén talál, mely legnagyobb előnyben részesül.

Látni a csibukésit, a mint ő jobbában a hosszú pipát, baljában pedig a sárgaréz kerek tálcát

tartva, komoly arccal, méltóságosan urához lépdel és ura előtt épen egy pipaszárnyi távolságban féltérdre bocsátkozva előbb a tálcát földre teszi, és erre a pipát helyezi, és a pipaszárral félkört irván le a pipaszárat épen parancsnoka nyílt ajkaihoz viszi, — mind ez ránk európaiakra nézve nevetséges, míg a török ezt egészen természetesen találja. Míg az ur a pipaszár után nyul, a csibukési föláll, és alig tett egy lépést, a midőn egy a nagy szívást követő füstfelhő őt és a legközelebbi környezetet elborítja. Az első füst közepszerű, a második és harmadik a legjobb, a negyedik rossz, az ötödiket pedig már megveti az ingyenc.

A meghalt Abdul Medsid szultánról beszélnek, hogy egy pipából mindig csak hármat szívott; a jelenlegi külügy-minister, Ali pasa sohasem szí ki egy pipát. A pipainyencektől megvetett maradék a künn váró szolgaszemélyzetnek igen izletes.

Mi a művelt pipásnak kellemetlen és csipős, az a durva kisázsainak épen jó, mert ez szereti, ha a dohány nyelvét jól fölmarja.

Mint hogy mindenki saját pipát használ, kevésbé csodálandó, hogy ez minden rendes emberre nézve nélkülözhetlen utitárs lett; és azért mindenkor a török oldala mellett található. Egy felsőbbállású egyén egy pipa mellett két három szolgát tart, és míg az egyik az ugynevezett *la petite domestique*-ről gondoskodik, addig a másiknak urát kell kísérenie a sétán. A hosszú szárt egy igen cifra posztózacskóban, a pipát, dohányt és egyéb kellékeket pedig egy oldalán lecsüngő táskában cipeli a szolgálga magával.

Az idegen Konstantinápolyban gyakran kíváncsian és bámulva szemléli gyalog vagy lóháton a büszke ozmanlit, szolgájától kísérvé, a ki a hosszú és jól bepakolt szerrel az egésznek olyan szint kölcsönöz, mint a harciskori fegyvernök, midőn urát valamely komoly légyottra kísérvé.

(Folyt. köv.)

Vámbery Armin.

Levelek Párisból.

XVIII.

— 1866. dec. 12. —

(Páris vonzereje. — A magyar utazók két faja. — Hősi hírünk. — Egy magyar zenész. — Mennyei hangok föld alatt. — Népies hangversenyek. — Ingeny- s fizetéses felolvasások. — Napoleon vendégei)

Hosszas hallgatás után, — nem tudom olvasóink is ilyenek találják-e? — újra felveszem a tollat, melyet több hónapi távollétem miatt e folyóiratnak nem szentelheték. Utazgaték, dél- és éjszakai, a narancsfák hazájában és a hol a gyorspuska terem. Ebbeli tapasztalásaim előadását azonban

máskorra halasztva, ezúttal az itteni élet mezején akarok széttekinteni.

Nem tudom, miért térek olyan örömet vissza Párisba, valahányszor huzamosabb ideig oda voltam; miért adok e városnak, Pest után, minden mások felett elsőséget? Talán főleg azért, mivel

itt találok állandóan vagy legalább átmenőben a legtöbb társakat. Különben nincs az az élvezet, szellemi úgy mint anyagi, melyet Páris ne nyújtana: ingyen főiskolák a legjelesebb tanárokkal; ingyen muzeumok és könyvtárak; színházak és hangversenyek, minők sehol; nyilvános felolvasások hírneves emberektől; táncvigalom télen nyáron és minden este; barátságos fogadtatás a legszébb körökben, hol a tudomány és művészet korszorúai egybegyűjtve; gyönyörű sétahelyek belül a városban, és kívül, a hol az ipar remekei és a divat mindkét nemű hősein szemle tartható. Vágyunk is ám ide az idegenek, mikint Mekkába a hívő müzülman. Földieink is, habár darab idő óta kevesebben, meg-meg fordulnak Párisban. Vajha minél többen utaznának és tanulnának honfitársaink közül a művelt külföldiekben, legkivált azok, kik az ügyek vezetésére hivatvák.

Két fajtát ismerem én a magyar utazóknak: az egyiket a gazdagok, a másikat a szegények képezik. Amazok többnyire csak élvezet, emezek tanulás végett jönnek ki. Mig az egykori debreceni diák szorgalmasan látogatja a Sorbonne és Collège de France termeit, küzködve eleinte még a nyelv nehézségeivel is: addig az urfiak reggel — bocsánat! délig alusznak — *délutánonként* a boulevard des Italiens-t tapossák, vagy a boulognei erdőben a demi-monde szépeit szemüvegezik, s az esteli órákat a színházakban, néha a szinfalak megett, töltik. De azért, mikor Magyarországra visszatérnek — tapasztalt férfiak, s mig azok, kik valamit tanultak, egy kis szerény állásra is alig vergődnek, ők az első polcokat foglalják el. S a mi a dolgban legnevetésesebb lenne, ha nem volna annyira boszantó, azon birkaszerű önmegadás, melylyel a dolgok e felfordult rendét azok veszik, a kiknek e miatt hátramaradásuk esik. Ugy kell nekik, miért oly jámborak.

A magyar, ki eddig Franciaországba jött, kitűnő fogadtatásban részesült. Lovagias és vitéz nemzet tagjának hívek, s mint ilyet szívesen látták mindenütt. Pár hónap óta azonban, valljuk meg az igazat — ebbeli hírnevünk, fájdalom, megfogyatkozott.

Minap egy földi látogatott meg, ki csak pár hete még, hogy Párisban lakott.

„Szörnyűség uram, sohajta fel, ezek a franciák minket gyávaságról vádolnak?”

— Micsoda körben hallotta Ön ezen vádat?

— A munkás osztályban.

Egy honfitársamnak két fia egy itteni collegiumban tanul. Meglátogatván a két gyermeket, az egyik így szóla hozzám:

— „Képzeld csak, bácsi, egy francia fiu azt mondta nekem, hogy a magyarok gyávák. „Mondd azt még egyszer!” kiálték haragosan.

Ő ismételte a szót, mire én úgy orra vágtam, hogy a vére megeredt; ő meg engem hátul fejbe ütött.

— Legalább téged fiam nem fog szidni gyávának.

De ha elszántság és harcias szellemünk hire alá száll, zeneművészi képesség dolgában egyre növekszünk. Szolgáljon ez vigasztalásul azoknak, a kik evvel beérik.

Joachim hegedüs oly méltánylásban részesül, hogy a Figaro őt Allard és Sivori fölé helyezi. Eddigélé az Athénée-ban ennek megnyitásakor, a népies hangversenyben hallatta magát s mind a két helytt osztatlan tetszést aratott.

Az Athénée új terem, melyet egy magán ember, Bischoffsheim bankár, építtetett a végett, hogy ott jótékony célu hangversenyek és felolvasások tartassanak. A terem föld alatt épült, úgy hogy az utcáról nem földszintre, hanem a második emeleti páholyokba lép az ember, s az első emeletbe s következőleg a földszinti helyekre lépcsőkön halad le. Gazdálkodási tekintetből történt, hogy a terem felett fogadó épülhessen.

A népies hangversenyek a Cirque Napoleon-ban tartatnak vasárnaponként, Padeloup vezetése alatt. Itt olcsó áron (3 fe. 1 fe. és 75 centimért) a legszébb classikai zenét és éneket a legjelesebb művészekről előadva lehet hallani. De van is becse a társaság minden rétegeiben kivétel nélkül. Mig az első számozott üléseket a vagyonosok foglalják el, a 30 krajcáros padokon kékinges emberek és fejkötős asszonyok tapsolnak Mozart és Beethoven remekeinek. Ki jó eleve, néha négy öt nappal előre, nem gondoskodik jegyről, az csak hosszas sorképezés után juthat be a terembe.

Az Athénée, mondám, felolvasásoknak is lesz szentelve. A megnyitáskor Yung, a Débats szerkesztője, s utána Legouvé léptek föl elmémüveikkel. Az utóbbi Manin emlékezetére irt költeményt szavalt el.

Ezek a felolvasások mindinkább meghonosulnak Franciaországban, és pedig nemcsak a fő-, hanem a nagyobb vidéki városokban is. A közönség már csak azért is, hogy e vagy ama nevezetes író lássa, szívesen elmegy e leckékre, még akkor is, ha mint a rue de la Paix-félék, fizetéssel járnak. Magától értetik, hogy a hallgatók sorában a szépnem is feles számmal képviselve van.

Különben a téli idény még amugy igazán nem vette kezdetét.

Az udvar még mindig Compiégne-ben mulat, s a többi nagy világ is részint még falun időz.

A *folyó héten Compiégne*-be hívtak között vannak About Ödön és Camille Doucet írók, s Viollet-le-Duc építész, hercegek és tábornagyok társaságában. Ismerek országot, hol a báró is csak per „amice“ szólítja a tudomány és irodalom emberét, s annyira felette képzeli magát ezeknek, mint

tölgyfa gyalogfenyű felett. Ismerek országot, hol az „urfiak“ polgári leányokkal még csak egy négyesbe sem igen állnak, holott Európa leghatalmasabb uralkodója a harmadik csapatbeli 67 vendég közé 27 nem-nemest, tehát csaknem a felét, vegyíteni nem szégyelt. Megolvastam azoknak tanulsága végett a kiket illet. Különben a császár, minden ellenkező hírek dacára, úgy látszik, jó egészségben van, s felváltva dolgozik és mulat.

Irányji Dániel.

Bukureszti levél.

— 1866. dec. 12. —

(Egy élelmelmes magyar. — Magyar tánc az oláhok közt. — Magyar népszínmű Bukuresztben. — Boraink jövője s jelene a szomszéd nemzetnél.)

A téli idő minden utunkat nagyon megrongálta s a miatt a vidékiek, idegenek, s képviselők csak gyéren juthatnak hozzánk. Olasz opera-társulatunk e miatt egészen széteszlott, az oláh színház pedig két-három társulatra szakadnak, hogy könnyebben megélhessenek. Csak egy hazánkfia, *Khern Eduárd* boldogul, ki azelőtt Erdélyben magyar könyveket írt, most pedig itt Oláhország fővárosában német szintársulatot igazgat, s ki közelebb 12 huszárral mutatta be a magyar huszártoorzót, melyről elragadtatva szólnak a színházi referensek. Nemsokára színre kerül Szigligeti „Cigánya“ is, melyet az oláh nemz. színház igazgatója hozatott Pesről és fordított le; közelebbre pedig *Reményi Edét* várjuk, kit itt lelkesülten fognak fogadni. — *Jálítsnak*, a derék pesti borkeres-

kedőnek borai itt Bukuresztben is ösmeretesek, mert azokat *Lázár Döme* itteni vendéglős hazánkfia bemutatta a román képviselők előtt. A magyar bor általában igen szép hirnevet vívott ki magának az utóbbi időben Bukuresztben, úgy hogy ma már nincs itt oly borkereskedő és vendéglős, a kinél ne lehetne találni magyar bort. Eddig a bordeauxit dicsérték, ma a *magyar bort* dicséri itt mindenki. Ezért hát csak adjon az isten sok derék *Jálítsot*, a kik magyar bor firmája alatt ne küldjenek lörét, s aztán kívánatos, hogy a kiviteli és behozatali vám csekélyebb legyen, mert míg ez nem történik, mindaddig csak drága fényüzési cikk leend a magyar bor piacunkon. E tekintetben az országos magyar gazdasági egyesület közbelépésétől várjuk a sükere s eredményt. **Koós Ferenc.**

Egy hét története.

— December 15. —

(VK.) Az ifjusági kávéházak sokáig zajongtak, mint a megbolygatott méhkasok. A hatvani utcai „Kammon“, a sebestyéntéri „Fillinger“ s a kecskeméti kapu sarkán fekvő „Vimmer“, fiatal élénkséggel voltak teli.

A vita — a mint megszakadt az országházban, átment e kávéházakba, hol sokkal kisebb fontossággal ugyan, de még nagyobb zajjal folyt tovább.

Nem csoda! A fiatal vér lobbanó, mint a löpor — csak egy szikra, s egyszerre lángot vet. Hát még midőn egyszerre nyolcszáz égő fáklya esik bele.

Tudva van, hogy a baloldal tiszteletére a szavazás estéjén vitt fáklyás zenében egyetemi ifjak vettek legnagyobb részt, s szónokuk is, ki némely képviselőházi szónoktól megtanulta a tárgyhoz nem tartozó eltéréseket, s még „Budaváros érde-

mes követének“ (Eötvösnek) némely állítását is ugyancsak cáfolgatá a kövezetten, szintén jogász vala.

E zajos hódolat — látványnak érdekes volt. A lobogó szövétnekek haragos vörösre festék a nehéz téli ködöt, mely az utcákra nehézkedett, s Ghiczy Kálmán a „Nádor“ első emeleti ablakában úgy állt e sűrű köd fölött, mint azon mellképek, melyeket a képiró gomolygó fellegek tetejére fest.

Ő is az ifjusághoz beszélt (valamint később Tisza Kálmán is,) buzdítva őket a hazaszeretetre és a közügyek iránti érdekeltségre.

Ha e tisztelgést annak veszik: a mi valóban volt — akkor a fáklyák kioltásával s a „Szózat“ utósó versszakának elzengésével együtt megszűnik minden zaj. Az ifjak kimutatták, hova szítanak, s tanúságát adták, hogy valami egyebet is

szeretnek, mint a táncot és tekejátékot. Hanem hát sok ember van a nap alatt, kiknek kedvük telik benne, hogy a kis szikrából is nagy füstöt fújjanak.

Ekkép öregek és öreg-fiatalok, nyugalmasabb vérű hölgyek és férfiak kezdtek a dolgon megbotrálni.

„Ime a mai világi ifjuság, mely tüntet a *többség* ellen!”

Ennélfogva oly 20 éves fiatal jogászok, kiknek ereiben a vér harminc éves nyugalommal foly, becsületbeli dolognak tarták névszerinti nyilatkozatot tenni közzé, hogy ők (hallja meg a história és az utóvilág!) teljesen tiszták e vakmerénylettől. Másfelől a lázasabb többség, — melynek főhadiszállása a régen híres „Fillinger,” — rakásra gyűjte az aláírást, annak bebizonyítására, hogy mily sokan voltak, kik a lelkesedés e fáklyatűzénél bekormozták rózsás orcáikat.

Ekkép e „fáklyás zene” is oly nagy szakadás és szóharc tárgya lett, mint maga a kegyelmes királyi leirat, azzal a különbséggel, a mi van egy nagyszerű mű és annak paródiája között.

Ha beléptél e napokban az említett kávéházakba, bizonyára minden nagyobb asztalnál láttál egy fiatal szónokot, ki „pro” vagy „contra” perorált. Arra aztán hallottál zajt, mentséget vagy cáfolatot.

„Nem illik oly ügy ellen tüntetni, a mit a képviselők többsége eldöntött,” — mondja az egyik, oly halvány arccal, mely tanúsítja, hogy birtokosának csupán évei ifjak, de ismeretei és tapasztalásai már is elég öregek.

S ekkor aztán tizen is hivatkoznak a házon kívüli többségre, a la Várady Gábor, a mi — mellesleg mondva — e fiataloknak mégis csak jobban áll.

Majd bele szól egy vénebb ujságolvasó:

„Uram! alkotmányosabb akar ön lenni, mint az angol nép, mely százezerenkint tüntet a reform mellett, melynek pedig a parlamentben nincsen többsége? Hát nem esett volna jól önnek, ha a „corps legislatif” öt számból álló hajdani ellenzékének nyilvános hódolatot vitt volna Páris, a követek roppant többsége dacára? Vagy nem ugrott volna ön ki bőréből örömeiben, ha a bécsi fiatalság tüntetett volna azon néhány szónok mellett, ki a rajxrátban Magyarország jogai mellett szót emelni törekedett a nagy többséggel szemközt? Mi?”

A halvány szónok felugrik magyarázni: hogy különböztetni kell! Mások voltak ott az idők, mások a körülmények. S különbség van egy forrongásban levő eszme, egy védelmezett jog, meg egy már tisztességesen eldöntött határozat között, —

s noha a halavány szónoknak teljes igazsága van: nem hallgatják ki.

Részünkről, noha nézeteink nem igen vittek volna a fáklyavívők sorába, hajlandók vagyunk a fiatalságot még túlságaiban is menteni. Hisz ez nem a meggondolás, hanem a lelkesülés népe. A mely fiatal ember már legrózsásabb éveiben megsűrűdött nézetekkel lép e fagyos világba: attól bizony tartani lehet, hogy harminc éves korán túl könnyen egy udvari tanácsosi címhez vagy érdemkereszthez fűzheti majd leghőbb reményeit.

Jól fogta föl e dolgot egy Deák-párti előkelő képviselő, ki így szólt:

— Az lenne a szomorú, ha a fiatalság nem a sziv politikájához vonzódnék. Inkább botorkázzék lelkesültségében, semmint a nyugodt gondolkodás miatt elfelejtse, hogy nála a legfőbb dolog még — érezni. Nincs kellemetlenebb látvány, mint a fagyos május!

Ha Pest lakossága rendezte volna e fáklyás tisztelgést: az mindenesetre fontos jelenség lenne, annyival inkább, mert Budapest mind a hét képviselője a Deák-párthoz tartozik. De erről szó sem lehet. Ifjak fejezték ki ez alkalommal érületüket, melyeket osszunk vagy nem, annyi benne mindenesetre örvendetes, hogy tanúsítja az „arany ifjúság” érdekeltségét azon nagy viták iránt, melyeket később nekik kell majd folytatni, s melyek között valószínűleg nem egy fog ügyis oly álláspontra öregedni, mely kiáltó ellentétben álland a most csapongva lobogott érületekkel.

Azonban a főváros polgári körökben is élénk volt a pezsgés, mondván: ezt a tisztelgést elenyészelt „kell.” — Valószínűnek is tartjuk, hogy ha az óhajtott kiténtetés hőse nem az az ember, a ki valóban, Budapest városa e napokban csakugyan oly fáklyás menetet lát, minöben csak Uralkodókat részesítenek, azokat is rendesen — jobbagyi hódolatból. — Hanem ez a tisztelgés elmaradt, s az egészről csupán néhány oly szó maradt meg, melyek méltók a nagy férfihöz, ki azokat kiejtő.

„Nem jó a közügyeket az utcákon tárgyalni, — mondá Deák, a mint a jószándéknak hírét vevő. — Oly időben történhetik az meg csupán, midőn a közélet szünetel, de szükségtelen most, midőn az országgyűlés együtt ül. Ha valami összeg gyűlt volna már: fordítsák inkább *jótekonny célokra.*”

Mennyire illenek e szavak ama szerény nagyság ajkára, ki mindig annyira szerette honát, hogy saját maga tán sohasem is jutott eszébe.

Mi szüksége is volna neki kiténtetésekre! Neki

a ki néhány szót ejt, s aztán mindenki diadalszerűen látja!

De hallottunk e napokban mástól is néhány oly szót, melyeket szintén nem szabad elfelednünk.

Különben is nekünk Deák Ferenc igen sokszor juttatja eszünkbe *Arany Jánost*. Ugyanazon családi vonásokkal bírnak mindketten. Egyformán szerények és nagyok. Egyformán tösgyökeres magyar jellegek, akár a külső, akár a belső embert vesszük. Mind a kettő a méltóság nyugalmaival bír, s mind a kettő nem szellemük csillogása, hanem alkotásaik ereje által lett első.

Arany János most Ráth Mórnál adja ki *eddig összes műveit*, s felhívta rájuk a közönség pártfo-

gását, mert siker esetén pár évre *félre vonulni óhajt*, hogy *bevégezze nagyobb töredékeit*.

Ha a magyar közönség ma is úgy szereti még, mint régebben, az igazi költészet fölemelő határait: akkor e felhívás egyszerű soraihoz fölösleges volna buzdító szavakat fűznünk. Ha nem szereti többé, s még Arany művészi költeményeit sem becsüli és pártfogolja eléggé: akkor megérdemli, hogy soha se halljon mást, mint ábrándosan zengő holdsugarakat, (kölesönözve az angol poéták napfényéből,) világfájdalmas éretlenségeket és egyhangu szerelmi nyavalygásokat, melyektől a fiatal magyar Panasszus is meg-megrázkodik, mintha nemcsak a „nyájas olvasót“, hanem magát e szent hegyet is lelné a hideg.

V e g y e s k ö z l e m é n y e k .

— v — (*E számunk 8-dik oldalán ismét egy balatoni tájképet*) közlünk, s így multkor kifejezett óhajtásunk, — mely olvasóink kívánságának viszhangja vala, — teljesülni kezd; mert hazánk ezen legbájosabb pontjáról már ezen kívül több kép is van birtokunkban, s így reméljük, hogy lassanként Balatonunk minden kiválóbb pontjával megismertethetjük az olvasót. Mostani képünket *Greguss János* — ezen eredeti felfogásu rajzolónk — a somogyi oldalról, az ugynevezett *fonyódi hegy* oldaláról vette föl, s így a néző mintegy madártávlatból tekinthet az előtte elterülő Balatonra, mit Garay az „isten könnyének“ nevezett, a messze elterülő tájra, s a Balalon somogyi partján Buda felől Stiriának huzódó vasútra. Tájképünk előtere a lengyeltóti és berényi uradalmakhoz tartozik, s a boglári és szentgyörgyi vasutállomások között fekszik, szemben a Badacsonynyal. Az előtéri hegy tetején hajdan vár volt, melynek azonban ma már csak árkai vannak meg; egy-egy részén szőlőket művelnek, a többi erdő. A hegynek a Balatonra dülő része egész hosszában ép oly szakadékos és meredek, mint a képen levő rész. A háttérben látszanak a kéthelyi, keresztúri és szentgyörgyi dombok, s ezek közt van a boglári hegyfők is, melyen kitünő veres bor terem.

— v — (*A hírlapok Britanniában.*) Nagy-Britanniának jelenleg 1257. hírlapja van, mely számba a gyarmatokban megjelenők nincsenek belé foglalva, s ezek közül 226 magában Londonban jelenik meg, (Pesten a mostani évnegyedben összesen 48 magyar lap jelenik meg; de jelennek itt még német, szerb, tót és oláh lapok is, úgy hogy Pest és London lakosai számát tekintve, nálunk aránylag több lap jelenik meg mint Londonban.)

Britanniának 1856-ban csak 734 lapja volt s így ezek száma 10 év alatt 523-mal szaporodott. Azonban megjegyzendő, hogy Britanniában némelyik lapnak egymagának több előfizetője van, mint a magyar ujságoknak összesen. Az Angliában megjelenő *folyóiratok* száma 537, s ezek közül 106 csupán csak vallási dolgokkal foglalkozik.

— (*Nemzeti színházunk gyász hete.*) December második hete színházunkra nézve szomoruan nevezetes, mert december 12-dikén (1842.) hunyt el páratlan komikusunk, *Megyeri Károly*; december 13-dikán (1858.) végzé be napjait a komolyabb kedélyü *Szentpétery Zsigmond*; december 14-dikén (1847-ben) vetett végett életének önkézevel nagytehetségü író-színészünk, *Czakó Zsigmond* s december 15-dikén (1852.) fedezte föl *Hind* csillagász a „Thalia“ nevü asteroidot, (kis bolygót.) Közli: *Frlr.*

— v — (*Hid a tenger fölött.*) Egy merész párisi mérnök most azon töri a fejét, miként építhetne hidat Franciaország partjától az angol partokig, a tenger fölött. E mérnök állítólag már készen is van tervével, mely szerint hidja a tenger fenekén nyugvó oszlopokon állana s a víz színe fölött oly magas lenne, hogy alatta a legnagyobb hajók is leeresztett árbocok nélkül átvitorlázhathának. Szerinte ezen óriási hidat éjjelenként négy sor légszesz-lámpa fogná megvilágítani s az egész mű összesen 400 millió frankba kerülne. Ez eszme fölött ma tán még sokan nevetnek, de husz év előtt bizonyára örültnek tartották volna azt is, a ki állítani meri, hogy Pestről Amerikába 24 óra alatt lehet majd levelet küldeni. Pedig ezt ma már lehet tenni az atlanti óceánban nyugvó távirdai sodrony segítségével.

VII. Nevezetes aláírások.

— Közli *Szilágyi Sándor.* —

Lónyay Anna, Kemény Jánosné, Percsen, 1684. aug. 2. (A kecskeméti r. főiskola gyűjteményéből.)

Brandenburgi Katalin, Erdély fejedelműje, 1630-ból. (Mike Sándortól.)

Vesselényi Pál, Tur, 1676. jul. 22. (Mezőtur levéltárából.)

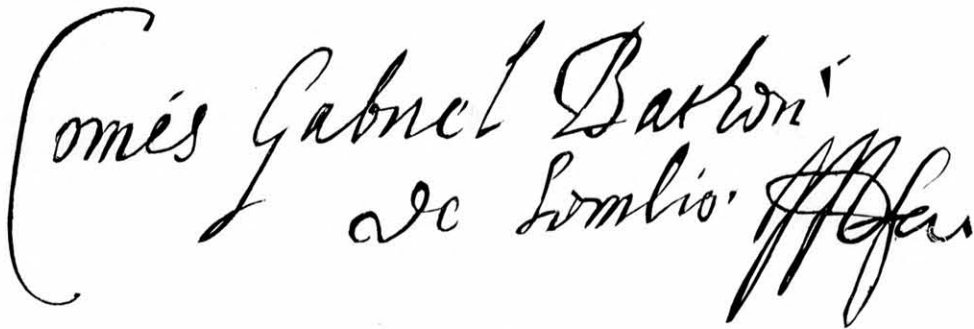
Bánfi Dénes, Bonchida, 1671. sept. 22. (K. Papp Miklóstól.)

Béldi Pál, Gy. Fehérvár, 1675. jan. 1. (K. Papp Miklóstól.)

Martinovics. (A kivégzett jakobinus apát.)

Comes Gabriel Bathori de Somlő, Enyed, 1607. márc. 28. (K. Papp Miklóstól.)

Árva Bornemisza Kata, Bánfi Dénesné. 1678. jun. 1. (K. Papp Miklóstól.)

